

RAPPORT OVER OPHOLD FOR CHRISTINA SKARTVED JULI 2016

Hermed et stort tak til Bestyrelsen for Det Danske Institut i Athen for tildelingen af en måneds stipendieophold i det smukke blå gæstehus i Plaka. Et ophold der er blevet brugt til at tage hul på skrivningen af en novellesamling om mine mere end 40 års rejser og ophold i Grækenland. Jeg har ellers i mange år skrevet digte, men har i et stykke tid også haft lyst til at prøve livtag med prosaen. Inden jeg gik i gang med at skrive den første novelle, læste jeg en del noveller af bl.a. Tove Ditlevsen, Ingvild H. Rishøi (Norge) og Gyrdur Eliasson (Island). Jeg vidste godt hvad jeg ville skrive om, men der er stor forskel på at skrive digte og noveller - og hvordan skulle den første novelle i det hele taget begynde. Det havde jeg slet ikke behøvet at bekymre mig om, for den første sætning kom helt af sig selv, som jeg sad dér ved det store skrivebord. Og længere inde i skriveprocessen skulle jeg ofte opleve, at der så at sige kom idéer, passager og sætninger flyvende ind fra højre. Idéer, som slet ikke var planlagte, men som helt af sig selv bad om at komme til.

Denne gang blev jeg installeret ikke alene i et blåt hus, men også i et blåtmalet værelse øverst oppe i gæstehuset. Et smukt lille værelse med to vinduer ud til en kæmpe storblomstrende lyserød nerie, et stort figentræ med mange frugter, og så et for mig ukendt træ, der strakte sig på tæer helt op imod den blå himmel. Fra mit værelse havde jeg heller ikke langt hen til den store tagterrasse med dens overvældende udsigt over imod Imitosbjerget, den lille byzantinske kirke og et par høje palmer. Men juli måned er bagende varm, så terrassen kunne stort set kun benyttes om morgenen eller et godt stykke ud på aftenen. Hver morgen inden dagens arbejde indtog jeg således terrassen i et skyggefuldt hjørne med min af kærlig omhu tilberedte morgenmad, som altid bestod af lidt ristet brød med ost, den gode græske yoghurt med lidt druesirup (petimezi) og sesamfrø ovenpå, friskpresset appelsinjuice, the eller kaffe. Og ind mellem suppleret med et blødkogt æg, købt hos æggehandleren nede i Parthenonosgaden (skråt overfor supermarkedet).

Selvom juli måned er voldsom varm, så er det faktisk til at udholde, hvis man sørger for at overholde visse forholdsregler. Det vil sige drikke en masse vand, spise meget frugt og grønt samt ind i mellem også sørge for at få lidt ekstra salt og sødt - og så selvfølgelig helt undgå solen midt på dagen. I gæstehuset og på Det Nordiske Bibliotek er der for øvrigt

en yderst effektiv aircondition, som gør at man ikke smelter helt væk mens man sidder og arbejder.

Andre steder, hvor man bliver mødt af et aldeles effektivt airconditionanlæg, er på Akropolismuséet, hvor man nærmest hakker tænder af kulde, og det derfor er en god idé at have en trøje eller et tørklæde med i tasken. På Akropolismuséet så jeg hele to gange den lille særudstilling ” The Oracle of Sounds”. En fin lille udstilling, der handler om et af antikkens vigtige kult- og pilgrimssteder Dodoni, beliggende i Epirus, i det nordvestlige Grækenland. Her i Dodoni tilbad man guden Zeus, som man mente kunne svare på alt mellem himmel og jord. Pilgrimmenes spørgsmål blev indgraverede på små tynde metalplader, og Zeus svarede så tilbage via et gammelt egetræs raslende blade. Disse små metalplader er blot noget af det, man kan se på udstillingen sammen med en smuk lille film fra nutidens Dodoni, hvor man ser ruinerne fra et amfiteater og andre til kultstedet tilhørende bygninger. Filmen er optaget om foråret med saftigt grønt græs, røde valmuer og gule margeritter mellem alle ruinerne. Lydbilledet til filmen er netop den susende vind igennem et egetræs bladværk. Udstillingen kan ses frem til den 10. januar 2017.

En anden yderst seværdig udstilling så jeg på Kyklademuséet i Kolonaki. En særudstilling med den kinesiske kunstner og aktivist Ai Wei Wei som udstiller sine værker og installationer på indtil flere etager af det smukke museum. Udstillingen indledes med nogle rum, hvis vægge er fuldstændig dækkede af fotos af flygtninge på Lesbos taget af græske fotografer. Stærke fotos af menneskeskæbner i både sort/hvid og farve. Wei Wei har også selv en hel væg længere inde i udstillingen med diminutive fotos af flygtninge, han har mødt og talt med - ikke kun i Grækenland, men fra alverdens brændpunkter. Hans spændende installationer står både i rum for sig selv og sammen med museets egen samling af kykladekunst. I et lille baglokale vises der en portrætfilm med Wei Wei, som giver et fint, udførligt og sympatisk billede af denne kunstners meget omtumlede, men også spændende liv og arbejde. Endelig vil jeg fremhæve Wei Weis bud på en moderne mandlig kykladefigur; en smuk skulptur i hvid marmor, der står placeret midt på gulvet i et ottekantet lokale. Skulpturen står med armene strakt frem, i modsætning til de kvindelige kykladefigurer, der står med armene ind mod brystet. Denne spændende og tankevækkende udstilling kan ses frem til den 30. oktober i år.

Juli måned har været præget af indtil flere grusomme og uhyggelige hændelser rundt om i Europa. Det begyndte sådan set allerede sidst i juni med terrorattentatet i Istanbuls lufthavn og fortsatte i Nice på Frankrigs nationaldag. Dagen efter var der så det mislykkede militærkup i Tyrkiet og senere på måneden fulgte flere attentater i henholdsvis München og Normandiet. Som nabo til Tyrkiet dækkede græsk fjernsyn, radio og aviser indgående militærkuppet - og grækerne har været ikke så lidt nervøse og angste ved dette kup. For det første har de selv haft to militærdiktaturer - for det andet er der mange græske øer, der ligger meget tæt på Tyrkiet. Selv hørte jeg om militærkuppet allerede sent om natten mellem den 15. og 16. juli, sammen med gode græske venner, på vores vej tilbage fra en teaterforestilling i Epidauros, hvor vi pludselig blev ringet op og informeret om de dramatiske begivenheder i Istanbul. Vi tændte straks for bilradioen og lyttede bestyrte til de voldsomme nyheder i natten. Noget af et antiklimaks efter at have oplevet Epidauros med Antigone af Sofokles, den smukke sommeraften med næsten fuld måne og hornuglens sang ude i bjergene og skovene omkring os.

Den 20. juli blev der afholdt fuldmånekoncert oppe i parken ved Observatoriet på Nymfernes Høj, med elektronisk musik af bl.a. komponisterne Hans Peter Stubbe Teglbjærg og Christos Farmakis. Et samarbejde mellem Det Danske Institut og Det Nationale Observatorium i Athen. Aftenen var varm og sanselig, træerne eventyrligt oplyste i forskellige farver, og musikken strømmede drømmende og meditativt ud imod publikum og videre ind i mellem træerne. I Christos Farmakis komposition "Plasma" spillede Elena Kakaliagou på horn til de elektroniske toner. Hun stod oppe på en lille forhøjning og spillede gudesmukt på sit instrument i sin hvide kjole, der svajede for vinden. Til sidst dukkede så fuldmånen op bagved kuplen, og rejste sig derefter højere og højere op i den smukke atheniensiske sommeraften.

Det er ikke længere så forfærdelig meget vi hører om den græske krise i de danske medier, men den lever desværre stadig i bedste velgående. Der er stadigvæk mange tiggere og hjemløse rundt omkring i gadebilledet. Og mange af de græske familier (og andre nationaliteter) bor tæt stuvet sammen i flere generationer i små og dårlige lejligheder. Der er fortsat en meget høj ungdomsarbejdsløshed, og pensionisterne har ikke penge nok til hverken mad eller faste udgifter. Mange af de værst stillede opsøger indtil 4-5 suppe- og folkekøkkener dagligt for at få nok mad til alle i familien. Læger og sygeplejersker er også

begyndt at forlade Grækenland - de flygter fra et syge- og sundhedsvæsen, der ligger fuldstændig brak. I det hele taget har jeg talt med mange, som giver udtryk for stor angst, bekymring og uro for, hvad fremtiden vil bringe. Under mit ophold i Athen talte jeg et par gange med en græsk kvinde, som havde boet mange år i Australien og var kommet tilbage til Grækenland for omkring 20 år siden. Hun havde haft et godt arbejde, men blev som så mange andre fyret, efterhånden som krisen spidsede til. Til sidst kunne hun ikke betale sin husleje og blev sat på gaden. Hun fik dog senere lov til at komme tilbage til sin lejlighed mod at vaske alle trapperne i ejendommen. Og hun er ikke helt ung og har desuden problemer med sit helbred.

Et andet og vigtigt aspekt af den græske krise er flygtningeproblematikken, som er ved at køre Grækenland helt i sæk. En problematik vi heller ikke hører så meget om mere i de danske medier. Men flygtningekrisen er slet ikke slut; der kommer stadig flygtninge til de nordøstlige græske øer i små gummibåde fra Tyrkiet. Og mange af dem drukner fortsat. Men til forskel fra før er de nu spærret inde i lukkede lejre under kummerlige forhold og med daglige voldsomme sammenstød mellem de forskellige nationaliteter. Grækerne mangler både økonomi og personale til at klare alle disse problemer. Selvfølgelig er der mange frivillige fra hele verden, som hjælper til og gør et vigtigt arbejde, men det er ikke nok.

Under mit ophold i Athen var der også en anden udstilling, der gjorde stort indtryk på mig. En udstilling med maleren Panagiotis Tetsis (1925-2016) på det nybyggede imponerende kulturcenter Stavros Niarchos. Kulturcentret er endnu ikke officielt åbnet, men har nu i sommer (og forrige sommer) på visse dage holdt åbent for publikum til forskellige arrangementer og rundvisninger. Udstillingen viste således 35 af kunstnerens seneste værker; kæmpelærreder i olie med især mange motiver fra hans fødeø Hydra - først og fremmest billeder af havet og bjergene i store kraftfulde penselstrøg med masser af stærkt lys, ekspressiv poesi og varme jordfarver. Panagiotis Tetsis har holdt mange udstillinger, solo- såvel som gruppeudstillinger, både i Grækenland og i udlandet. Som ung opholdt han sig i 50'erne et par år i Paris og vendte tilbage til Athen i 1957, hvor han installerede sig i sit atelier i centrum af byen - og hvor han arbejdede lige indtil sin død i det tidlige forår. I årene 1976-91 var han professor på Athens Kunstakademi, og i 1993 blev han valgt ind i Athens Akademi. Han har desuden skænket en stor del af sine værker til Nationalgalleriet

(Pinakoteket), som dog har været lukket i nogle år grundet en større ombygning. Tænk, hvis vi kunne få en udstilling med denne kunstners billeder til Danmark!

Kulturcentret Stavros Niarchos ligger ca. 4 km. syd for Athens centrum, i Faliro, lige ud til vandet. Bygningen er tegnet af den italienske arkitekt Renzo Piano og kommer bl.a. til at rumme Nationalbiblioteket og Athens Opera. Nu venter alle bare spændt på, hvornår det hele åbner officielt. Stavros Niarchos Fondet har nemlig efter færdiggørelsen skænket centret til den græske stat, som jo ikke har nogen penge, så det er et spørgsmål om, hvornår dette overdådige kulturpalæ overhovedet kan åbne.

I løbet af mit Athenophold var jeg to gange ude på en dagtur til den lille ø Angistri, som ligger ca. halvanden time væk med færgen fra Piræus. Der gik en båd om morgenen og så med afrejse tilbage om aftenen. En smuk sejltur med frisk havluft og strålende sol oppe på dækket. Færgen lægger til ved det lille færgeleje Skala, hvor der i udkanten af byen, lige overfor en hvid kirke med lyseblå kuppel, ligger en dejlig sandstrand, hvor man kan få sig en dukkert og en svømmetur. I Skala kan man også få noget at spise; f.eks. friskfanget, grillet blæksprutte. Men noget af det bedste man kan gøre på Angistri, er at tage med den lille lokale bus, der afgår flere gange dagligt ved netop førnævnte kirke, og så kører om på den anden side af øen, til Dragonera, hvor man bliver sat af oppe på vejen og så går nedefter igennem en duftende pinjeskov, som når helt ned til en lille bugt med hvide klipper og turkisfarvet vand. Med undtagelse af bølgernes skvulpen og cikadernes sang, er her helt stille og ikke nær så mange mennesker som i Skala. Der findes desuden en lille strandkiosk, hvor man kan købe drikkevarer og sandwich.

Tilbage i Skala, mens jeg sad og ventede på færgen til Athen, fik jeg på den ene tur øje på en hel del arabisktalende kvinder i burkini, som jublende glade svømmede rundt ude i vandet. Omkring mig var der ikke så få kommentarer af yderst negativ karakter. Selv så jeg ikke nogen grund til at blive forarget; det, jeg så, var nogle kvinder, der i den grad nød at være i vandet. Det eneste, jeg tænkte, var, at det måtte da være lidt varmt at have sådan en dragt på fra top til tå her i den brandvarme græske højsommer.

Hen imod slutningen af mit ophold i Athen mødtes jeg kort med forfatteren Amanda Michalopoulou (f.1966), hvis romaner og noveller jeg har læst en hel del af siden 90érne, hvor hun debuterede, og som jeg desuden oplevede i juni ved et spændende arrangement

på Grækenlandsstudier, Københavns Universitet. Flere af hendes værker er oversat til mange forskellige sprog, bl.a. engelsk og tysk. I løbet af vores møde blev jeg spurgt, om jeg kunne tænke mig at oversætte et par af hendes noveller til dansk, hvilket jeg med det samme sagde ja til. Men inden da, skal jeg først lidt videre i mit eget novelleprojekt, som jeg kom så godt og intenst i gang med under mit ophold på Det Danske Institut. Jeg glæder mig allerede til næste inspirerende og udbytterige ophold.

Til sidst et stort tak til alle ansatte både på instituttet og på Det Nordiske Bibliotek.

Med venlig hilsen

Christina Skartved, forfatter og cand.phil. i Nygræsk